

Rekenkamer Teylingen
T.a.v. Liesbeth Verkolf - Hoogervorst
e-mailadres: rekenkamer@raadteylingen.nl

Verzenddatum 16 april 2025	ons kenmerk Z-25-430624	afdeling Team Duurzaamheid, Grondzaken en Vastgoed	2215 ZJ Voorhout gemeente@teylingen.nl www.teylingen.nl T 14 0252
Onderwerp Bestuurlijke reactie rekenkamerbrief	uw kenmerk	behandeld door Martijn Kosterman	Bestuurscentrum Raadhuisplein 1 Voorhout
	Bijlage	telefoon 14 0252	Gemeentekantoor Wilhelminalaan 25 Sassenheim

Geachte leden van de rekenkamer,

Op 20 februari 2025 ontvingen wij uw brief over het uitgevoerde onderzoek naar de energiebesparingsplicht. Met veel belangstelling hebben wij hier kennis van genomen.

De door u geconstateerde tekortkomingen rond sturing, rapportage, zichtbaarheid en onbenut besparingspotentieel herkennen wij. De daaruit volgende aanbevelingen over prestatie-indicatoren, verbeterde rapportages, betere monitoring en maximaal benutten van het besparingspotentieel onderschrijven wij.

Bij de contractering van de ODWH nemen wij deze aanbevelingen mee. Zo zetten wij ons in om de effectiviteit van het toezicht en de handhaving ten aanzien van de energiebesparingsplicht te verbeteren. De portefeuillehouder zal namens de gemeente in het AB van de omgevingsdienst aandacht vragen voor een betere opvolging van de wettelijke verplichting en uw aanbevelingen.

Met vriendelijke groet,
Het college van de gemeente Teylingen,

Jeroen F.A. Tomassen
Secretaris

Carla G.J. Breuer
Burgemeester

Rekenkamerbrief: Onderzoek energiebesparingsplicht

Geachte gemeenteraad van Teylingen,

Aanleiding en context

De rekenkamer van de gemeente Teylingen heeft in 2024 deelgenomen aan het landelijke DoeMee-onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing. Naast een overkoepelend onderzoek door de Algemene Rekenkamer, hebben 109 rekenkamers van gemeenten en provincies deelgenomen aan het onderzoek, dat werd uitgevoerd door Ecorys. Er is gebruik gemaakt van een vragenlijst die is ingevuld en gevalideerd door de gemeente Teylingen en de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH). De rekenkamer heeft aanvullend een interview gehouden met de betrokken ambtenaren van de gemeente en de ODWH. De ambtelijke reactie op dit onderzoek is verwerkt in deze brief. Hierin bespreken we de huidige stand van zaken, de uitdagingen en aanbevelingen voor verbetering van de handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht.

Wat is deze energiebesparingsplicht en voor wie geldt het?

De Omgevingswet en onderliggende besluiten schrijven voor dat bedrijven met een jaarlijks gebruik van 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ gas energie moeten besparen. Sinds 1993 geldt deze plicht om energiebesparende maatregelen te nemen die binnen 5 jaar zijn terug te verdienen; de energiebesparingsplicht. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert een Erkende Maatregelenlijst (EML). Vanaf 2019 moeten bedrijven om de vier jaar rapporteren over de genomen maatregelen aan de RVO; de informatieplicht. Het is aan de omgevingsdiensten en de lokale overheden om deze verplichting te handhaven. Het idee hierachter is dat gemeenten en provincies helpen de landelijke duurzaamheidsdoelen te behalen, zoals het CO₂-neutraal maken van Nederland.

Hoe werkt in Teylingen het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht?

Teylingen heeft mandaat verleend aan de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) voor het toezicht en de handhaving. De ODWH heeft als werkregio Holland Rijnland, met daarin de gemeenten Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, *Teylingen*, Voorschoten en Zoeterwoude. De gemeente organiseert zelf geen toezicht en handhaving. Er is een algemene opdracht verleend aan de omgevingsdienst, maar er zijn geen specifieke prestatieafspraken of indicatoren vastgelegd, zogenaamde KPI's. De energiebesparingsplicht is een apart taakveld binnen het VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving).

Hoe voert de omgevingsdienst het toezicht en de handhaving uit?

De ODWH verzamelt informatie via de RVO, CBS, de gemeente en eigen onderzoek. Er is volledig zicht op het aantal bedrijven dat onder de energiebesparings- en informatieplicht valt binnen het werkgebied van de omgevingsdienst. Per gemeente worden cijfers doorgaans niet bijgehouden of gerapporteerd, maar in Teylingen bevinden zich op 1 januari 2025 140 bedrijven die onder de energiebesparingsplicht en informatieplicht vallen.

Organisatie van het toezicht

De Omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing door specifieke energiecontroles uit te voeren aan de hand van de erkende maatregelenlijst en projectmatig, bijvoorbeeld door controles uit te voeren in bepaalde sectoren of bij energiemaatregelen die veel opleveren (zoals warmtepompen). Het aantal bedrijven dat per jaar wordt gecontroleerd, wordt bepaald aan de hand van de begroting (werkplan en SPUK, specifieke uitkering). Naar schatting heeft de omgevingsdienst nog 2-5 jaar nodig vanaf de start van alle werkzaamheden om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht.

Toezicht door de ODWH

De ODWH voert controles uit aan de hand van meldingen bij de informatieplicht. De prioritering van controles gebeurt op basis van:

- Een risicoanalyse gericht op de energiebesparingsplicht.
- Algemene VTH-risicoanalyses.
- Rubricering van bedrijven door de RVO op basis van energieverbruik.

De Omgevingsdienst werkt met een vierjarige cyclus waarin alle bedrijven onder de energiebesparingsplicht worden gecontroleerd. Hercontroles en handhavingsbesluiten maken hier deel van uit. De afgelopen periode liep van 2019-2023.

Financiering en uitdagingen

Energietransitie en energietoezicht vallen binnen de ODWH onder het programma Duurzaamheid waar in 2024 in totaal €1.769.150 aan gemeentelijke bijdragen voor begroot stond. Het programma richt zich op de uitvoering van de wettelijke taken met betrekking tot energiebesparing en de informatieplicht van bedrijven. Vanaf 2023 vallen steeds meer bedrijven onder het energietoezicht, zoals glastuinbouw- en ETS bedrijven. Een tekort aan uren voor projectleiding vormt in het kader van de handhaving een knelpunt. Dit belemmert de effectiviteit van het toezicht. Hiervoor heeft de ODWH een SPUK-THE aangevraagd.

In de begroting van de gemeente Teylingen wordt het toezicht en de handhaving opgenomen onder het overkoepelende onderwerp 'omgevingsdiensten' en niet verder uitgesplitst. Het aandeel van de gemeente Teylingen in de bijdrage van de deelnemende overheden aan de ODWH was in 2024 €1.067.000 op een opbrengstengrootte van €21.698.000, ofwel ongeveer 5%. Eenzelfde aandeel van 5% te besteden uren wordt voor Teylingen gereserveerd; 9.995 op totaal 183.542. Het is niet bekend of deze verdeelsleutel ook is toegepast bij het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht bij bedrijven in Teylingen.

Kwantitatieve informatie handhaving

De energiebesparingsplicht leidt tot een hoog percentage overtredingen bij initiële controles, voornamelijk door de dynamiek in de erkende maatregelenlijst. Deze veranderen frequent. Ongeveer 80% van de bedrijven in het werkgebied van de ODWH voldoet aanvankelijk niet aan de informatieplicht, waarna 50% na (her)controle alsnog in overtreding blijft. De erkende maatregelenlijst wordt elke 4 jaar geactualiseerd. Dit kan betekenen dat een bedrijf bij een nieuwe ronde opeens niet meer voldoet aan voorwaarden die de cyclus ervoor nog niet gesteld werden. Dit maakt dat het lijkt alsof er veel overtredingen zijn. Dit proces zorgt echter ook voor directe bewustwording en activering bij bedrijven. In de afgelopen handhavingsperiode (2019-2023) zijn zes voornemens tot last onder dwangsom of dwangsomacties uitgevoerd in de HLT-regio, waarvan 1 in Teylingen.

Besparingspotentieel

Het vaststellen van concrete CO2-reducties blijft een uitdaging. Hoewel er uitgebreide data beschikbaar is over energiemaatregelen, ontbreekt de mogelijkheid om deze direct te vertalen naar meetbare besparingen in gas, elektriciteit en CO2-uitstoot. Het ontbreken van een helder beeld over de causaliteit tussen maatregelen en daadwerkelijke besparingen compliceert de rapportage. Er is wel zicht op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven op grond van de informatieplicht. Dit potentieel bedraagt binnen de regio tussen de 10 en 20%.

Informatievoorziening aan de gemeente Teylingen door de omgevingsdienst

De ODWH rapporteert jaarlijks aan de gemeenten binnen het werkgebied over de uitgevoerde controles, handhaving en voortgang van energiebesparende maatregelen. Vanwege de beperkte ruimte in deze rapportages wordt aanvullende informatie vaak via presentaties gedeeld. Deze presentaties bieden meer inzicht in de prestaties en de belangrijkste uitdagingen. De ODWH heeft aangegeven dat het huidige systeem voor informatieplichtmeldingen (via de RVO) verbetering behoeft. De dienst neemt deel aan landelijke overleggen om het meldproces te optimaliseren en knelpunten weg te nemen.

Echter, de ODWH rapporteert niet specifiek over het aantal gecontroleerde bedrijven in Teylingen en de daarbij behaalde resultaten. Het toezicht op de energiebesparingsplicht is niet als afzonderlijke taak ingericht, maar maakt deel uit van het bredere toezicht. De focus ligt vooral op grootverbruikers binnen de hele werkregio van de omgevingsdienst, zoals bedrijven met een energieverbruik van meer dan 10 miljoen kWh per jaar.

Hoewel periodieke rapportages voldoende inzicht geven in de uitgevoerde werkzaamheden, ontbreekt een duidelijke doorkijk naar toekomstige jaren vanwege de vierjarige controlecyclus. Daarnaast worden getroffen maatregelen niet vertaald naar concrete cijfers over gerealiseerde CO2-reductie, wat de transparantie van de impact beperkt.

Wat zijn de klimaatdoelen van de gemeente Teylingen en welke rol speelt energiebesparing daarbij?

De gemeente heeft een ambitieus programma opgesteld rondom duurzaamheid, dit is opgenomen in de Lokale Energiestrategie Teylingen (LES). De gemeente Teylingen heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Alle energie die nodig is wordt dan op eigen grondgebied geproduceerd en in de totale vraag naar warmte, elektriciteit en mobiliteit wordt voorzien met alleen duurzame bronnen. Dit is een grote opgave. Deze ambitie is gebaseerd op drie pijlers, namelijk: Energie (hier valt energiebesparing onder), Klimaatadaptatie en Circulariteit.

Op alle drie de terreinen is Teylingen via HLT actief, maar niet overal even concreet wat betreft cijfers. Ook wordt er gekeken naar hoe energiebesparing wordt gemeten. Dit gebeurt onder andere via de CO2-prestatieladder (CO2-uitstoot). Deze CO2-prestatieladder is nog in ontwikkeling, en er wordt nog niet gerapporteerd over de organisatie zelf. Het meten van data en het vervolgens kunnen koppelen van deze data aan de eigen geleverde inzet is een lastig en kostbaar proces.

Conclusies

De energiebesparingsplicht biedt de gemeente Teylingen kansen om aanzienlijke stappen te zetten richting de duurzaamheidsdoelen van zowel de gemeente als Nederland. Wat niet aan energie verbruikt wordt door besparing, hoeft ook niet (duurzaam) opgewekt te worden. De rekenkamer heeft echter geconstateerd dat de effectiviteit van het toezicht en de handhaving momenteel niet optimaal benut wordt. De volgende conclusies kunnen worden getrokken:

1. **Ontbrekende sturing:** Er zijn geen concrete afspraken of specifieke KPI's tussen de gemeente en de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) afgesproken, waardoor sturing op de uitvoering van de energiebesparingsplicht bemoeilijkt wordt.
2. **Onvoldoende lokale rapportage:** De rapportages van de ODWH zijn regionaal georiënteerd en bieden onvoldoende inzicht in de voortgang en resultaten binnen de gemeente Teylingen zelf.
3. **Beperkte zichtbaarheid van de impact:** Er is geen inzicht in de daadwerkelijke CO2-reducties die voortkomen uit de getroffen energiebesparende maatregelen, waardoor het effect moeilijk te monitoren is.
4. **Onbenut besparingspotentieel:** Er is een significant besparingspotentieel van 10-20% in de regio, maar dit vraagt om effectiever toezicht en gerichte maatregelen om deze kansen te verzilveren.

Aanbevelingen

De rekenkamer doet de volgende aanbevelingen aan de gemeenteraad van Teylingen:

1. **Duidelijke sturing en vaststellen prestatie-indicatoren:** Vraag het college om in samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) duidelijke afspraken en specifieke prestatie-indicatoren (KPI's) vast te stellen voor de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht.
2. **Verbeterde rapportages en transparantie:** Vraag het college om bij de ODWH aan te dringen op het verstrekken van meer toegespitste lokale rapportages, zodat de gemeenteraad beter inzicht krijgt in de voortgang en effectiviteit van de energiebesparingsmaatregelen binnen de gemeente Teylingen met het oog op de eigen klimaatdoelen.
3. **Monitor de impact beter:** Verzoek het college om in overleg met de ODWH, en waar nodig andere gemeenten uit het werkgebied van de ODWH te onderzoeken of de gerealiseerde CO2-reducties beter kunnen worden gekoppeld aan de genomen energiebesparende maatregelen.
4. **Maximaliseren van besparingspotentieel:** Vraag het college bij te dragen aan de maximalisatie van het besparingspotentieel door gerichte maatregelen te nemen en te continueren, zoals bedrijven goed te informeren en te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen.

Hoogachtend,

De rekenkamer van Teylingen